Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Działania następcze w związku ze środkami inflacyjnymi i energetycznymi oraz odporność energetyczna UE w kluczowych sektorach gospodarki”

(opinia z inicjatywy własnej)

(2023/C 349/03)

Sprawozdawca: **Felipe MEDINA MARTÍN**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	25.1.2023
Podstawa prawna	Art. 52 ust. 2 regulaminu wewnętrznego
	Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego
Data przyjęcia przez sekcję	26.6.2023
Data przyjęcia na sesji plenarnej	12.7.2023
Sesja plenarna nr	580
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	151/1/2

1. **Wnioski i zalecenia**

1.1. Celem niniejszej opinii EKES-u jest oszacowanie wpływu, jaki kryzys energetyczny po pandemii COVID-19 i rosyjskiej wojnie napastniczej przeciwko Ukrainie wywarł na europejskie przedsiębiorstwa, pracowników oraz wszystkie obywatelki i wszystkich obywateli Europy. EKES stwierdza, że w całej gospodarce pojawiło się szerokie spektrum problemów, takich jak: nieproporcjonalny wzrost kosztów produkcji, reorganizacja łańcuchów dostaw, trudności w dostawach żywności i innych towarów, rosnące koszty inwestycji i utrata siły nabywczej przez europejskie gospodarstwa domowe.

1.2. Komitet wyraża zaniepokojenie wysokim poziomem inflacji w Europie wynikającym z kosztów energii i surowców, a także cen usług i towarów przemysłowych. Inflacja w Europie jest na najwyższym poziomie od czasu wprowadzenia euro. EKES wzywa instytucje europejskie do ustanowienia mechanizmów kontroli, takich jak mechanizmy określone w dokumencie sporządzonym przez Europejską Organizację Konsumentów. Powinno to obejmować na przykład pełne wdrożenie środków określonych w projekcie rozporządzenia Rady, które przewiduje istotną reformę i dostosowanie struktury rynku energii elektrycznej. Komitet apeluje do państw członkowskich UE o wdrożenie już przyjętych aktów UE, takich jak pakiet „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”, który przyczynia się do przyspieszenia transformacji ekologicznej i do pogłębienia rynku wewnętrznego.

1.3. Komitet uważa, że należy pilnie zreformować zmienione tymczasowe ramy kryzysowe UE w obliczu ogromnego wzrostu kosztów wynikającego z wojny w Ukrainie i kryzysu energetycznego. Ponadto zaleca stosowanie tymczasowych ram pomocy państwa w taki sposób, aby pomoc przewidziana w rozporządzeniu o środkach nadzwyczajnych dotyczących energii i w ramach odbudowy i zwiększania odporności była przeznaczona dla wszystkich sektorów dotkniętych kryzysem energetycznym, ze szczególnym uwzględnieniem kluczowych sektorów. Ma to na celu uniknięcie osłabiania zdolności wielu przedsiębiorstw do przetrwania, a także negatywnego wpływu na koszty życia konsumentów i na możliwości znalezienia przez nich na co dzień podstawowych produktów. Ponadto EKES ponownie wzywa do wprowadzenia złotej reguły budżetowej umożliwiającej dokonywanie niezbędnych inwestycji publicznych.

1.4. Komitet jest zdania, że gospodarstwa domowe i kluczowe sektory powinny korzystać z planów ograniczenia wpływu wysokich cen energii. Chociaż w niektórych sektorach odnotowano bardzo wysokie zyski – znaczny wzrost o 26,8 % w porównaniu z poprzednim kwartałem – to wskaźnik ogłoszeń upadłości w UE wyniósł 113,1, co jest najwyższym wynikiem odnotowanym w historii. Jest to wskaźnik stosowany przez Eurostat do pomiaru poziomu upadłości w UE w stosunku do poziomu referencyjnego wynoszącego 100 w 2015 r. Komitet apeluje do Komisji i państw

członkowskich o dążenie do zagwarantowania stałego zaopatrzenia w energię gospodarstw domowych i kluczowych sektorów w przypadku zastosowania środków mających na celu zmniejszenie zapotrzebowania w godzinach szczytu. Jednocześnie, jak wskazuje EBC ([1]), niektóre przedsiębiorstwa, głównie w sektorze energetycznym, zwiększyły swoje zyski pod przykrywką trwającej inflacji. Zyski w tym sektorze nadal napędzają inflację w UE i należy zająć się tą sytuacją.

1.5. Kryzys energetyczny odbił się na gospodarce, powodując wysoką inflację, słaby wzrost gospodarczy, silną presję na finanse publiczne oraz siłę nabywczą gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, a także utratę zewnętrznej konkurencyjności gospodarczej. Na podstawie zaleceń EBC EKES proponuje ustanowienie kryterium „zielonego 3T", tak aby przyszłe interwencje były dostosowane i ukierunkowane oraz by odpowiadały zachodzącym transformacjom (ang. „tailored, targeted, transition-proof"). Nieukierunkowane środki cenowe, takie jak pułap cenowy niektórych produktów spożywczych, w dłuższej perspektywie wydłużałyby jedynie okres podwyższonej inflacji.

1.6. Utrzymująca się wysoka inflacja, przede wszystkim ze względu na ceny energii, powoduje ogólną utratę siły nabywczej europejskich pracowników, konsumentów i przedsiębiorstw, co wpływa na warunki życia wielu rodzin, popyt wewnętrzny i wzrost gospodarczy. W połączeniu z utrzymywaniem się polityki pieniężnej opartej na rosnących stopach procentowych ma to również negatywny wpływ na wiele przedsiębiorstw. EKES uważa, że dialog społeczny w sektorze energetycznym ma istotne znaczenie dla podejmowania odpowiednich decyzji na szczeblu krajowym.

1.7. Apeluje do rządów, by wsparły wprowadzanie środków na rzecz oszczędności i efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych, co pozwoli na stałe zmniejszanie zapotrzebowania na energię. Dlatego też, aby zmniejszyć zależność od paliw kopalnych, trzeba zachęcać do rozwoju energii ze źródeł odnawialnych (poprzez ustanowienie niezbędnych warunków prawnych i podatkowych, w tym poprzez wprowadzenie złotej reguły budżetowej w odniesieniu do inwestycji). Obecną sytuację należy wykorzystać do przyspieszenia dekarbonizacji gospodarki UE. Te środki muszą iść w parze ze związanymi z pomocą finansową gwarancjami braku delokalizacji. Nadszedł czas, aby dokonać niezbędnych inwestycji (i wprowadzić warunki ramowe dotyczące podatków) w europejską transformację energetyczną w celu zmniejszenia zależności od paliw kopalnych. Ponadto EKES uważa, że należy kontynuować zmiany zaproponowane w REPowerEU w celu usprawnienia i przyspieszenia wydawania zezwoleń na instalację infrastruktury energii odnawialnej. W tym kontekście apeluje do UE i państw członkowskich, by zastanowiły się, w jaki sposób cena płacona za nadwyżkę energii wprowadzanej do sieci może umożliwić rentowne inwestycje maksymalnie zwiększające zdolność wytwarzania energii odnawialnej i dzielenia się nią, gdy jej ilość przekracza zapotrzebowanie do potrzeb własnych. Aby uniknąć przyszłych zakłóceń w dostawach energii i wygórowanych cen, w długofalowym programie Komisji Europejskiej trzeba uwzględnić odnowienie struktury rynku energii.

2. **Uwagi ogólne**

2.1. Fala inflacji przetaczająca się przez Europę ma powszechny charakter i można wyraźnie wyróżnić dwa etapy. Pierwsza z nich nastąpiła w okresie odbudowy po obostrzeniach dla ludności wprowadzonych z powodu pandemii COVID-19. Nagłe ożywienie wszystkich sektorów spowodowało wąskie gardła w łańcuchach dostaw, które zwiększyły koszty surowców oraz przewozu towarów. W okresie od stycznia 2020 r. do marca 2022 r. ([2]) koszty surowców podskoczyły o 101 %, a przewozu towarów w tym samym okresie ([3]) – o 545 %.

2.2. Napaść wojskowa Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r. i późniejsza wojna wywołały drugą fazę inflacji. Wstrząs dotyczył przede wszystkim energii i niektórych produktów, których dużymi dostawcami dla UE były zarówno Ukraina, jak i Rosja: gazu ziemnego, pszenicy, oleju z nasion słonecznika i nawozów. W okresie od lutego do kwietnia 2022 r. ceny tych towarów wzrosły odpowiednio o 18,6 %, 16,8 %, 38,6 % i 16,7 % ([4]). Następnie zahamowano wzrost tych kosztów, chociaż jeszcze w marcu 2023 r. wskaźnik cen surowców MFW wynosił o 40,9 % więcej od poziomu odnotowanego w styczniu 2020 r., a przewozu towarów 3,6 % powyżej tego poziomu.

2.3. Ten rozwój sytuacji znalazł odzwierciedlenie w gospodarce światowej i europejskiej w postaci inflacji. Stopa zmian HICP ([5]) w ujęciu rocznym w strefie euro osiągnęła w październiku 11,5 % (dane Eurostatu). Pomimo zahamowania wzrostu w ostatnich miesiącach (w marcu 2023 r. stopa zmian wyniosła 8,3 %) bardzo trudne okazuje się obniżenie tych

([1]) Badanie EBC dotyczące inflacji, 2023 r.
([2]) Wskaźnik cen surowców MFW, dostępny na stronie internetowej: https://www.imf.org/en/Research/commodity-prices.
([3]) Freightos Baltic Index (indeks stawek frachtowych), dostępny na stronie internetowej: https://fbx.freightos.com/.
([4]) Wskaźnik cen surowców MFW, dostępny na stronie internetowej: https://www.imf.org/en/Research/commodity-prices.
([5]) Dane Eurostatu dostępne na stronie internetowej https://ec.europa.eu/eurostat.

wskaźników, które od minionego stulecia nie były nigdy tak wysokie. Dowodem na to, że szok cenowy nie jest chwilowy – jak wstępnie zakładano – jest fakt, że w większości Europy inflacja bazowa (z której wyłączona jest energia) utrzymuje tendencję wzrostową. Może to oznaczać, że polityka pieniężna zainicjowana przez EBC nie przynosi oczekiwanych rezultatów.

3. **Wpływ inflacji na gospodarkę europejską**

3.1. EKES stwierdza, że perspektywy gospodarcze pogorszyły się po rosyjskiej inwazji na Ukrainę w lutym 2022 r. Scenariusz gospodarczy na nadchodzące lata przewiduje ([6]) ochłodzenie gospodarki w porównaniu z 2022 r., chociaż prognozy poprawiają się wraz z upływem kolejnych miesięcy. Podczas gdy zimą Komisja Europejska szacowała, że w
2023 r. w całej UE PKB wzrośnie o 0,8 %, a w 2024 r. – zaledwie o 1,6 %, to w ostatnich wiosennych prognozach te liczby wzrosły odpowiednio do 1,0 % oraz 1,7 %. Jednocześnie przewiduje się stopniowy spadek inflacji, aczkolwiek w wolniejszym tempie niż początkowo oczekiwano (2022 r. – 9,2 %, 2023 r. – 6,7 % i 2024 r. – 3,1 %). Rynek pracy znajdzie się pod presją niskiego wzrostu, a dług publiczny rośnie między innymi z powodu szybkiego podniesienia stóp procentowych przez EBC, co będzie wywierać presję budżetową w większości państw członkowskich.

3.2. Wysoka inflacja najbardziej dotyka 96,5 mln Europejczyków zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. 41 % respondentów badania Eurobarometr stwierdza, że do największych problemów ich kraju należą ceny, inflacja i koszty życia, przed stanem zdrowia (32 %) i sytuacją gospodarczą (19 %).

3.3. UE doświadczyła niemal całkowitego odcięcia od dostaw gazu z Rosji w wyniku podjętych decyzji politycznych, a niemal połowa państw członkowskich – w mniejszym lub większym stopniu – ucierpiała z powodu zmniejszenia dostaw. Wzrost inflacji i cen podstawowych produktów, niedobór siły roboczej oraz zakłócenia w globalnych łańcuchach dostaw negatywnie wpływają na łańcuchy dostaw zarówno produktów spożywczych, jak i niespożywczych w Europie. Zgodnie z prognozami gospodarczymi OECD – w 2023 r. światowy wzrost gospodarczy gwałtownie spowolni do około 2,2 %.

3.4. Według EBC wzrost cen energii odpowiada za dwie trzecie różnicy w stopie inflacji w strefie euro. Według Komisji w latach 2019–2022 marże zysku wzrosły o 54 % w sektorze energetycznym, podczas gdy płace wzrosły jedynie o 6 %. Ogólny spadek siły nabywczej pracowników europejskich, konsumentów i przedsiębiorstw wpływa na warunki życia wielu rodzin. Co więcej, jeśli sytuacja ta nie ulegnie zmianie, może również wpłynąć na popyt wewnętrzny i wzrost gospodarczy, a tym samym na inne sektory działalności gospodarczej. Wynika to również z dalszego stosowania polityki pieniężnej opartej na rosnących stopach procentowych. EKES uważa, że dialog społeczny w sektorze energetycznym ma istotne znaczenie dla podejmowania odpowiednich decyzji na szczeblu krajowym.

3.5. Równolegle do ogólnego wzrostu cen konsumpcyjnych w Europie można zaobserwować mniejszą zmienność wynagrodzeń, co pomniejsza siłę nabywczą europejskich obywateli, zwłaszcza tych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, którzy nie mają możliwości ochronienia się przed inflacją. Widoczne są już zmiany w zachowaniach konsumentów ze względu na utratę siły nabywczej gospodarstw domowych borykających się z poważnym kryzysem kosztów utrzymania wskutek gwałtownego wzrostu rachunków za energię i wpływu inflacji. W celu ochrony odbiorców będących gospodarstwami domowymi znajdującymi się w trudnej sytuacji państwa członkowskie stosują bardzo różnorodne instrumenty, których skuteczność w niektórych przypadkach może być ograniczona. Komisja Europejska powinna rozważyć możliwość wprowadzenia norm minimalnych, które organy regulacyjne i decydenci powinni zastosować w celu ochrony i wspierania gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji.

3.6. Do sektorów, które dotkliwiej odczuwają skumulowane skutki pandemii i wojny, należą produkcja żywności – rolnictwo, hodowla zwierząt i przemysł spożywczy – oraz jej dystrybucja aż do konsumentów końcowych. Wojna tocząca się w pobliżu i jej wpływ na rynki energii i surowców powodują różnicę cen produktów rolnych między Europą, gdzie wzrosły one bardziej, a rynkami międzynarodowymi. Dlatego też według tablicy cen towarów z kwietnia 2023 r. stopa wzrostu cen większości europejskich produktów rolnych, szczególnie mięsnych, jest wyższa niż w pozostałej części świata. To zjawisko ma trzy istotne skutki. Po pierwsze, ludność europejska silniej odczuwa skutki inflacji cen wszystkich artykułów codziennego użytku. Po drugie, europejskie produkty spożywcze tracą międzynarodową konkurencyjność, a po trzecie, ceny uzyskiwane przez rolników wzrosły w wyniku wyższych kosztów produkcji.

([6]) https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-forecast-and-surveys/economic-forecasts/spring-2023-economic-forecast-improved-outlook-amid-persistent-challenges_en.

3.7. Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie spowodowała poważne wyzwania w łańcuchu dostaw żywności, które wykraczają poza spiralę kosztów energii: wzrost cen kluczowych czynników produkcji (paszy, nawozów) oraz niedobory niektórych podstawowych produktów (np. olejów roślinnych i pszenicy) niezbędnych do utrzymania w pełni funkcjonującego łańcucha dostaw. Efekt domina wynikający z rosnących kosztów skłania do podejmowania decyzji o ograniczeniu produkcji nawozów, co jeszcze bardziej napędzi wzrost cen. Susze, które nawiedziły całą Europę latem 2022 r. i których doświadczamy od początku 2023 r., wywierają jeszcze większą presję na ceny, zmniejszając dostępną podaż.

3.8. Niektóre kluczowe sektory, w tym przedsiębiorstwa i pracownicy, którzy – bez względu na sytuację – nie mogą zaprzestać działalności, borykają się z podwójnym obciążeniem: mniejszą liczbą konsumentów skłonnych do płacenia i z rosnącymi kosztami, w szczególności z niebotycznymi rachunkami za energię. Przedsiębiorstwa w sektorze spożywczym próbowały ograniczyć wzrost kosztów, aby zapewnić konsumentom konkurencyjne ceny, i obawiają się obecnie kryzysu konsumenckiego (Hidalgo, M., 2023 r. ([7]); Eurocommerce, 2023 r.). Niedawno rząd Hiszpanii opublikował ([8]) w swoim pierwszym sprawozdaniu centrum monitorowania marż, że marże w łańcuchu żywnościowym zmniejszyły się o 25 % od 2021 r., w związku z czym oczywiste jest, że ewolucja marż zysku jest bardzo zróżnicowana.

Jednocześnie, jak wskazuje EBC ([9]), niektóre przedsiębiorstwa, głównie w sektorze energetycznym, zwiększyły swoje zyski pod przykrywką trwającej inflacji. Zyski w tym sektorze nadal napędzają inflację w UE i należy zająć się tą sytuacją.

3.9. Bank Hiszpanii ([10]) odnosi się do bardzo pozytywnych skutków, jakie tzw. „wyjątek iberyjski" lub „mechanizm iberyjski" wywarł na system ustalania cen na rynku energii elektrycznej. Wspomina również o pozytywnym, choć bardziej ograniczonym, wpływie obniżki podatku VAT na ceny żywności i paliw, ale dodaje, że środek ten byłby mniej kosztowny, gdyby skoncentrował się na pomocy dla rodzin o niższych dochodach. Bank Hiszpanii odnosi się również do pozytywnego wpływu, jaki wywarła decyzja rządu Hiszpanii, by zwiększyć minimalne wynagrodzenie międzybranżowe, emerytury i minimalny dochód, na złagodzenie skutków inflacji dla gospodarstw o niższych dochodach.

4. **Wpływ wzrostu kosztów energii na rentowność przedsiębiorstw europejskich**

4.1. Od początku 2021 r. hurtowe ceny energii elektrycznej i gazu wzrosły nawet piętnastokrotnie, co miało poważny wpływ na konsumentów i przedsiębiorstwa. W reakcji na to zjawisko rządy europejskie zaczęły wdrażać szereg strategii politycznych. Jeden rodzaj strategii politycznych ma na celu złagodzenie wpływu wzrostu kosztów na konsumentów i przedsiębiorstwa. Inny rodzaj środków zmierza do stabilizacji i obniżenia cen hurtowych oraz do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego. EKES zwraca się do Komisji Europejskiej i państw członkowskich o przeprowadzenie szeroko zakrojonej reformy struktury rynku energii elektrycznej oraz systemu obliczania cen energii elektrycznej zgodnie z treścią opinii TEN/793 ([11]).

4.2. Wpływ cen energii na koszty prowadzenia przedsiębiorstw jest bardzo zróżnicowany: po pierwsze, z powodu kosztów zaopatrzenia w energię elektryczną, po drugie, w sposób pośredni z powodu wpływu na pozostałą część łańcucha dostaw i, po trzecie, z powodu konsekwencji finansowych, które mogą z tego wyniknąć. Przykładowo w badaniu *ex ante* opublikowanym na wiosnę 2022 r. przez Bank Hiszpanii ([12]) oszacowano, że łączny wzrost kosztów energii dla przedsiębiorstw o 25 % doprowadziłby w 2023 r. do zmniejszenia ich wartości dodanej brutto o 1,6 %. Niemniej jest to średni wpływ. W sprawozdaniu stwierdza się, że największe korzyści odniósł sektor wydobycia ropy naftowej i gazu ziemnego, a niektóre sektory ucierpiały bardziej niż inne. Najbardziej poszkodowane sektory działalności to: rybołówstwo i akwakultura, transport lądowy, transport morski i żegluga śródlądowa, handel pojazdami silnikowymi i ich naprawa, rolnictwo i hodowla zwierząt, kształcenie, transport lotniczy, działalność związana z obsługą nieruchomości, wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej, opieka zdrowotna, usługi społeczne oraz sektor hotelarsko-gastronomiczny. Niektóre z tych sektorów dowiodły swego znaczenia dla sprawnego funkcjonowania gospodarki UE podczas pandemii. Działalność produkcyjna w wielu najbardziej poszkodowanych sektorach nie pochłania dużo energii elektrycznej, lecz są one jej dużymi użytkownikami.

([7]) Margins and profits of Spanish food retailers in 2022 [Marże i zyski hiszpańskich sprzedawców detalicznych w 2022 r.].
([8]) OME Informe Trimestral 2023T3 (bde.es).
([9]) Badanie EBC dotyczące inflacji, 2023.
([10]) https://www.bde.es/f/webbe/SES/Secciones/Publicaciones/PublicacionesAnuales/InformesAnuales/22/Files/InfAnual_2022_En.pdf
([11]) Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenia (UE) 2019/943 i (UE) 2019/942 oraz dyrektywy (UE) 2018/2001 i (UE) 2019/944 w celu udoskonalenia struktury unijnego rynku energii elektrycznej" [COM(2023) 148 final – 2023/0077 (COD)] (OJ C 293 z 18.8.2023, s. 112).
([12]) Dostępne pod adresem: https://www.bde.es/f/webbde/Secciones/Publicaciones/InformesBoletinesRevistas/InformesEstabilidadFinanciera/22/IEF_2022_1_Rec1_4.pdf.

4.3. Oprócz bezpośredniego i pośredniego wpływu na wartość dodaną brutto przedsiębiorstw (marże) innym przejawem oddziaływania jest nasilenie się trudności finansowych. W sprawozdaniu Banco de España wspomniano sektory, które najbardziej ucierpiały z powodu tej sytuacji. Istnieje grupa szczególnie narażonych sektorów, w których w 2023 r. odnotowuje się nie tylko nadmierne zadłużenie, lecz również ujemną stopę zwrotu: handel pojazdami silnikowymi i ich naprawa; transport lądowy oraz rurociągowy; rybołówstwo i akwakultura; rolnictwo i hodowla zwierząt oraz przemysł włókienniczy, odzieżowy, skórzany i obuwniczy.

4.4. Ponieważ łączne zapasy gazu ziemnego w Europie ulegają zmniejszeniu – w maju 2023 r. magazyny były zapełnione w 68 % ([13]) – będziemy musieli stawić czoła dodatkowym wyzwaniom związanym z prowadzeniem polityki energetycznej. Nie zniwelowano jeszcze różnicy między ilością gazu ziemnego dostarczaną wcześniej z Rosji i przez alternatywnych dostawców, w związku z czym mało prawdopodobne jest, by w perspektywie krótkoterminowej ceny się obniżyły. Doszło natomiast do znacznego spadku popytu. Wysokie ceny energii prowadzą do spadku konkurencyjności przemysłu i łańcuchów dostaw UE, co sprzyja outsourcingowi działalności poza terytorium UE i – tym samym – ogranicza niezależność strategiczną całego bloku. Wpływ na gospodarstwa domowe, w szczególności znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji, jest szczególnie znaczący, ponieważ rośnie odsetek osób zagrożonych lub dotkniętych ubóstwem. Ta sytuacja potrwa co najmniej do 2024 r. ([14]) Aby przeciwdziałać tym problemom, EKES zaleca szereg środków, w tym gwarancje lokalizacji powiązane ze wsparciem finansowym, dalsze niezbędne środki w zakresie oszczędności energii i efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach służące zmniejszeniu popytu, ogromne inwestycje i stworzenie niezbędnych warunków ramowych dotyczących podatków w celu zwiększenia produkcji energii ze źródeł odnawialnych i zmniejszenia zależności od paliw kopalnych.

4.5. Dlatego też ze względu na gwałtowny wzrost kosztów energii wiele przedsiębiorstw i gospodarstw domowych coraz częściej znajduje się w sytuacji potencjalnie zagrażającej ich przetrwaniu. Chociaż zima była stosunkowo ciepła, nie można oczekiwać, że warunki środowiskowe będą zawsze korzystne. Dlatego też trzeba przedsięwziąć środki chroniące gospodarstwa domowe znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji, dostosowując je specjalnie do nich w tej dziedzinie.

4.6. Co się tyczy przedsiębiorstw, ogromny wzrost kosztów prowadzenia działalności gospodarczej w połączeniu z niechęcią konsumentów do wydawania środków może w niektórych przypadkach prowadzić nawet do przymusowej delokalizacji. Nie jest to jednak możliwe w przypadku przedsiębiorstw świadczących kluczowe usługi dla klientów i dla reszty łańcucha dostaw, które nie mogą po prostu zaprzestać działalności ze względu na wzrost cen energii.

4.7. Chociaż w czasie pandemii COVID-19 wiele sektorów i ich pracowników uznano za kluczowe, stwierdzenie tego faktu zostało całkowicie pominięte podczas obecnego kryzysu energetycznego. Jak dotąd państwa członkowskie nie udzieliły wielu z tych sektorów konkretnego wsparcia. Przedsiębiorstwa należące do tych sektorów i ich pracownicy podjęli wysiłki w celu ochrony konsumentów przed własnymi marżami i trudno im przenieść na klientów całkowity koszt niebotycznego wzrostu rachunków za energię. Tej sytuacji nie można utrzymać w perspektywie długoterminowej. EKES uważa również, że rządy nie zapewniają obywatelom tak samo dużej ochrony jak w czasie pandemii.

4.8. Wiele przedsiębiorstw dokonuje licznych inwestycji w celu ograniczenia zużycia energii i zwiększenia swych zdolności do uzyskania większego dostępu do energii odnawialnej. Komitet jest zdania, że przedsiębiorstwa mogą również działać jako siła napędowa elektryfikacji transportu i zastępować gaz do celów grzewczych, odgrywając pierwszoplanową rolę w transformacji energetycznej i w realizacji celów UE na 2030 r. w zakresie energii odnawialnej. Będzie to jednak wymagało korzystnych ram regulacyjnych, takich jak udzielanie zezwoleń i zwalczanie cen zniechęcających do produkcji większej ilości energii.

4.9. EKES podkreśla, jak ważne jest, by obowiązki wynikające z REPowerEU i z efektywności energetycznej budynków były adekwatne do udzielanego operatorom wsparcia i do ich zdolności ponoszenia kosztów znacznych inwestycji, które są z tymi obowiązkami związane. Te środki będą istotne dla zmniejszenia zależności od paliw kopalnych, lecz obowiązki muszą zostać powiązane z dostępnością zarówno publicznego, jak i prywatnego finansowania. Aby uniknąć przyszłych zakłóceń w dostawach energii i wygórowanych cen, trzeba uwzględnić zmianę struktury rynku energii w długoterminowym programie Komisji Europejskiej i trzeba rozważyć szkolenie pracowników, którzy będą zaangażowani w ten sektor.

([13]) Informacje dostępne na stronie internetowej: https://agsi.gie.eu/data-overview/eu.

([14]) „Energy crisis will erode Europe's competitiveness in 2023" [Kryzys energetyczny osłabi konkurencyjność Europy w 2023 r.], EIU, 2023. Artykuł dostępny na stronie: https://www.eiu.com/n/energy-crisis-will-erode-europe-competitiveness-in-2023/.

Podobnie EKES uważa, że oba programy powinny również odzwierciedlać praktyczne aspekty związane z dostępnością urządzeń i wykwalifikowanej siły roboczej potrzebnych do spełnienia obowiązku instalacji stacji szybkiego ładowania pojazdów lub budowy infrastruktury dla paliw alternatywnych. Należy zadbać o to, by środki wypłacane w ramach nowych propozycji mogły zostać wykorzystane do przeprowadzenia transformacji w wyznaczonych terminach.

Bruksela, dnia 12 lipca 2023 r.

Oliver RÖPKE
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego